
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 330.131.5:65.012.2

О. М. Кравченко, викладач

АНАЛІЗ ПРОГРАМ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Анотація. У статті розглянуті порядок розробки та прийняття державних програм економічного і соціального розвитку України.

Ключові слова: стратегія економічного та соціального розвитку України, державні програми економічного і соціального розвитку, прогнозні та звітні макроекономічні показники.

Е. Н. Кравченко, преподаватель

АНАЛИЗ ПРОГРАММ ЭКОНОМИЧЕСКОГО И СОЦИАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ

Аннотация. В статье рассмотрен порядок разработки и принятия государственных программ экономического и социального развития Украины.

Ключевые слова: стратегия экономического и социального развития Украины, государственные программы экономического и социального развития, прогнозные и отчетные макроэкономические показатели.

О. М. Kravchenko, lecturer

ANALYSIS OF PROGRAMS ON ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT OF UKRAINE

Abstract. Strategy of Social and Economic Development is a document that defines long-term goals and directions of socio-economic development of the state, and the ways and means of achieving them. The term "strategy" considering the strategic planning process can be applied in the following sense: "as a detailed comprehensive plan aimed at implementing the mission (purpose, objectives) of the state." The UN has worked out recommendations on the elaboration of long-term development strategies by 2015.

Long-term goals and priorities of state socio-economic development are fixed in the Strategy of Economic and Social Development of Ukraine "In the way of European Integration" for 2004-2015. The main macroeconomic indicators of economic and social development in Ukraine of the previous period are a guideline for the elaboration of short-term government programs on economic and social development for the next year.

In section 1, "Ukraine and the global trends of socio-economic development" the following factors are identified to implement the strategy of European integration development of our country: gaining Ukraine's full membership in the European Union; the annual rate of GDP growth in Ukraine at 6-7% level, and overcoming the gap in GDP volumes per capita between Ukraine and the EU Member States, in the social sphere purposeful ensuring of reliable prerequisites for reducing the gap in the level and quality of living standards with the EU states, consolidation of the middle class; adaptation of legislation in Ukraine and national law system, including the legal culture, judicial and administrative practice to the system of legislation and EU law. In section 2, "Strategic goals and priorities" the following priorities are identified: creating preconditions for Ukraine's full membership in the European Union, ensuring sustainable economic growth, consolidation of innovative development model, social reorientation of economic policy. In section 3 state potentials are identified: Ukraine's economic potential, labour potential and natural resources potential.

The first stage of the Strategy (2004-2005) was the period of forming institutional, financial and organizational preconditions in all spheres of public life. The second stage of the Strategy (2006-2009) is the stage of implementing a comprehensive modernization of enterprises, strengthening the principles and mechanisms of structural innovation model of socially oriented economy, regulation of property

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

relations. The strategy presupposes the following changes: population's income growth by 7-8% per year, reducing inflation to 3-4%, GDP growth to 7.1%, increasing the growth rate of investment in fixed capital to 12-13%. The third stage(2010-2015 years) - sustainable growth consolidation: real incomes - up to 6% annually, GDP - up to 6% annually, investment in fixed capital to 11.7% annually, reducing inflation to 3-4% annually.

Acceleration of economy development in Ukraine should take place under a strategic program of economic and social development, and on its basis the development and adoption of State economic and social development program annually, along with the Law on State Budget of Ukraine. Government authorities control via the "forecast-report" system enables timely adjustments to achieve goals based on macroeconomic indicators.

Because of the fact that the performers do not adhere to the time limits determined by law, the State programs of Economic and Social Development are confirmed by the law even in the middle of the period they have been developed for. Unstable political situation in Ukraine and an undefined distribution of functions between the legislative and executive authorities, lead to the fact that at the state level program documents on the short-term economic and social development are not developed, and even if they are, they are not approved by Verkhovna Rada (Supreme Council) of Ukraine.

Keywords: *strategy of economic and social development in Ukraine, state programs of economic and social development, prognostic and report macroeconomic indicators.*

Актуальність теми дослідження. Відповідність напрямків соціального і економічного розвитку України на короткостроковий період довгостроковим цілям та пріоритетам, наближеним до європейських стандартів, визначає актуальність даного дослідження. Довгострокові цілі та пріоритети соціально-економічного розвитку держави закріплені в Стратегії економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004-2015 роки. Основні макроекономічні показники економічного і соціального розвитку України попереднього періоду є орієнтиром для розробки короткострокових державних програм економічного і соціального розвитку на наступний рік.

Постановка проблеми. Стратегія економічного та соціального розвитку України на довгостроковий період є базовим сценарієм для розробки середньострокових та короткострокових державних програм. Державні програми економічного і соціального розвитку України на короткостроковий період розробляються відповідно до Закону України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України»[10]. Але цим Законом не визначено порядок їх розробки. Порядок розробки прогнозних та програмних документів визначено Постановою КМУ від 26.04.2003 р., фактично через три роки після прийняття згаданого закону [6,13]. Проблема в тому, що невиконання Верховною Радою України вимог законодавства України стосовно розробки програм економічного і соціального розвитку призводить до того, що виконавчі органи влади не мають чітких орієнтирів для забезпечення даних програм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемаам програмування економічного і соціального розвитку України присвячено велику кількість публікацій. Вагомий внесок в розробку даних проблем належить вітчизняним науковцям таким, як В.Ф. Беседін, А.С. Музиченко, А.М. Гаєвський, Н.П. Ситнікова та іншим [2,3,4].

Постановка завдання. Дослідити порядок розробки прогнозних та програмних документів України на короткостроковий період згідно з чинним законодавством України. Визначити відповідність дійсних строків плановим строкам розробки та прийняття Державних програм економічного і соціального розвитку України на період з 2005 по 2012 роки. Провести аналіз звітних та попередніх періодів даних програм економічного і соціального розвитку на основі макроекономічних показників за 2009-2012 роки.

Виклад основного матеріалу. Стратегія соціального та економічного розвитку - це документ, який визначає довгострокові цілі та напрями соціально-економічного розвитку держави, шляхи та засоби їх досягнення. За висловом Ситнікової Н.П., термін «стратегія», при розгляді процесу стратегічного планування, може бути застосований у наступному значенні: «як детальний усебічний комплексний план, спрямований на втілення місії (призначення, завдання) держа-

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

ви» [3, ст.17]. Програмою розвитку ООН вироблені рекомендації щодо розробки довгострокових стратегій економічного і соціального розвитку до 2015 року [8]. Документом довгострокового планування є нині чинна Стратегія економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції на 2004-2015 роки» [14, 15].

У розділі 1 Стратегії «Україна та глобальні тенденції соціально-економічного розвитку» для реалізації стратегії євроінтеграційного розвитку нашої держави визначені наступні чинники: набуття Україною повноправного членства в Європейському Союзі; щорічні темпи зростання ВВП в Україні на рівні не нижче 6-7% та подолання розриву в обсягах ВВП на одну особу між Україною та державами-членами Євросоюзу; у соціальній сфері цілеспрямоване забезпечення надійних передумов скорочення розриву в рівні та якості життєвих стандартів з країнами ЄС, утвердження середнього класу; адаптація законодавства України і національної системи права, включаючи правову культуру, судову і адміністративну практику, до системи законодавства та права ЄС. У розділі 2 Стратегії «Стратегічні цілі та пріоритети» визначені такі пріоритети: створення передумов для набуття Україною повноправного членства в Європейському Союзі; забезпечення сталого економічного зростання; утвердження інноваційної моделі розвитку; соціальна переорієнтація економічної політики. У розділі 3 Стратегії визначені потенціали держави: економічний потенціал України, трудовий потенціал та природоресурсний потенціал.

Перший етап Стратегії (2004-2005 рр.) – був періодом формування інституційних, фінансових та організаційних передумов у всіх сферах суспільного життя. Другий етап Стратегії (2006-2009 рр.) – етап здійснення комплексної модернізації підприємств, утвердження принципів та механізмів структурно-інноваційної моделі соціально орієнтованої економіки, упорядкування відносин власності. Стратегією передбачалось: зростання доходів населення на 7-8% за рік, зниження рівня інфляції до 3-4%, зростання ВВП до 7,1%, збільшення темпів зростання інвестицій в основний капітал до 12-13%. На третьому етапі (2010-2015 рр.) повинне відбуватися закріплення стійких темпів зростання: реальних доходів населення – до 6% щорічно, ВВП – до 6% щорічно, інвестицій в основний капітал до 11,7% щорічно, зменшення інфляції до 3-4% щорічно. Це базовий варіант розвитку економіки України (див. табл. 1).

Таблиця 1

Базовий варіант розвитку економіки України до 2015 року

Макроекономічні показники	2004-2005	2006-2009	2010-2015
ВВП, %	4,9	7,2	5,7
Кінцеві споживчі витрати, %	3,9	5,5	4,5
Валове нагромадження основного капіталу, %	8,7	11,8	10,8
Інвестиції в основний капітал, %	12,0	12,6	11,8
Основні фонди, %	2,1	2,5	3,6
Експорт товарів і послуг, %	6,1	6,6	5,6
Імпорт товарів і послуг, %	8,1	6,8	5,4
Індекс середніх цін за рік, %	6,1	5,2	4,5
Рівень безробіття за методологією МОП, %	9,4	9,3	9,1
Середньорічна чисельність наявного населення, млн. осіб	47,5	46,7	45,8
Чисельність зайнятих в економічній діяльності, млн. осіб	20,46	20,55	20,61
Реальна заробітна плата в місяць, % до попереднього року	8,8	7,7	6,3

Джерело: таблицю складено за даними [15].

Стратегія економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» є основою для прийняття середньострокових та короткострокових державних програм економічного і соціального розвитку. Проаналізуємо порядок розробки та прийняття програм, що встановлений чинним законодавством України.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 621 порядок розробки та прийняття прогностичних і програмних документів економічного і соціального розвитку передбачає встановлення строків виконання етапів розробки та прийняття проектів прогнозів та програм економічного і соціального розвитку, як на середньостроковий, так і на короткостроковий період [13]. Узгоджені з виконавцями, дані проекти повинні подаватися до Верховної Ради України відповідно разом з

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

проектом Держбюджету України на наступний рік (див. табл. 2). Державна програма економічного і соціального розвитку України є чинною за умови прийняття її окремим законом ВРУ.

Таблиця 2

Строки розробки та прийняття прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку на короткостроковий період

Захід	Строки
Погодження проекту прогнозу економічного і соціального розвитку України на короткостроковий період та основних макроекономічних показників економічного і соціального розвитку України на два роки, що настають за прогнозним	До 25 травня року, що передує плановому
Підготовка проекту закону про Державну програму економічного і соціального розвитку України на короткостроковий період та подання його співвиконавцям на погодження	До 31 травня року, що передує плановому
Опрацювання та погодження проекту закону про Державну програму економічного і соціального розвитку України на короткостроковий період	До 3 червня року, що передує плановому
Подання КМУ проекту закону про Державну програму економічного і соціального розвитку України на короткостроковий період	До 6 червня року, що передує плановому
Прийняття рішення щодо схвалення прогнозу економічного і соціального розвитку України на короткостроковий період та основних макроекономічних показників економічного і соціального розвитку України на два роки, що настають за прогнозним	До 15 червня року, що передує плановому
Прийняття рішення щодо схвалення проекту закону про Державну програму економічного і соціального розвитку України на короткостроковий період	До 15 червня року, що передує плановому
Подання КМУ та Нацбанку проекту закону про Державний бюджет України на відповідний бюджетний період	До 7 вересня року, що передує плановому
Прийняття рішення щодо схвалення проекту закону про Державний бюджет України на відповідний бюджетний період	До 15 вересня року, що передує плановому
Подання ВРУ та Президентіві України проекту закону про Державний бюджет України на відповідний бюджетний період та прогнозу Державного бюджету України на наступні за плановим два бюджетні періоди	До 15 вересня року, що передує плановому
Подання ВРУ проекту закону про Державну програму економічного і соціального розвитку України на короткостроковий період	До 15 вересня року, що передує плановому

Джерело: складено автором на підставі чинних законодавчих актів [10, 13].

Як видно з табл. 2, разом з прийняттям рішення щодо схвалення проекту закону про Державний бюджет України на відповідний бюджетний період, згідно з чинним законодавством, Верховній Раді та Президенту України повинен подаватися даний проект, а також проект закону про Державну програму економічного і соціального розвитку України на короткостроковий період до 15 вересня поточного року. Проаналізуємо розробку та затвердження державних програм економічного і соціального розвитку, починаючи з 2005 року (див. табл. 3).

Таблиця 3

Аналіз розробки та прийняття програм економічного і соціального розвитку України

Рік	Державний бюджет	Державна програма економічного і соціального розвитку
1	2	3
2005	Закон про Держбюджет на 2005 рік № 2285-IV від 23.12.2004 р.	Програма на 2005 рік не приймалася.
2006	Закон про Держбюджет на 2006 рік № 3235-IV від 20.12.2005 р.	Програма на 2006 рік не приймалася.
2007	Закон про Держбюджет на 2007 рік № 489-V від 19.12.2006 р.	Програма на 2007 рік не приймалася.
2008	Закон про Держбюджет на 2008 рік № 107-VI від 28.12.2007 р.	25.09.2007 р. проект Державної програми на 2008 рік подано КМУ на розгляд ВРУ. Програма не приймалася.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ*Продовження таблиці 3*

1	2	3
2009	Закон про Держбюджет на 2009 рік № 835-VI від 26.12.2008 р.	17.09.2008 р. проект Державної програми на 2009 рік подано КМУ на розгляд ВРУ. Прийнято проект Закону України «Про державну програму економічного і соціального розвитку на 2009 рік» № 3175 від 17.09.2008р. Державна програма на 2009 рік не затверджена.
2010	Закон про Держбюджет на 2010 № 2154-VI від 27.04.2010 р.	Державна програма на 2010 рік затверджена Законом України № 2278-VI від 20 травня 2010 р.
2011	Закон про Держбюджет на 2011 рік № 2857-VI від 23.12.2010 р.	Указом Президента України № 1085 від 15.09.2010 р. «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» проект Державної програми на 2011 рік потребував суттєвого доопрацювання і був повернутий головному розробнику (Комітет з питань економічної політики). Державна програма не затверджена.
2012	Закон про Держбюджет на 2012 рік № 4282-VI від 22.12.2011 р.	Розпорядженням КМУ № 219-р від 21.03.2011 р. схвалено Концепцію «Питання організації підготовки проекту Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2012 рік». 15.09.2011 р. проект Державної програми на 2012 рік подано КМУ на розгляд ВРУ. Прийнято проект Закону України «Про Державну програму економічного і соціального розвитку на 2012 рік» № 9159 від 15.09.2011р.
2012		22.09.2011 р. проект Закону України про Державну програму економічного і соціального розвитку України на 2012 та основні напрями розвитку на 2013 і 2014 роки прийнятий за основу Постановою ВРУ № 3769-VI. 22.12.2011 р. даний проект Державної програми підготовлений до 2-го читання та прийнятий ВРУ. 11.01.2012 р. пропозиції Президента України щодо доопрацювання даного проекту Державної програми економічного і соціального розвитку України. 05.07.2012 р. проект Закону України «Про Державну програму економічного і соціального розвитку України на 2012 та основні напрями розвитку на 2013 і 2014 роки» № 9159 від 15.09.2011 р. відхилений ВРУ.
2013	Закон про Держбюджет на 2013 рік № 5515-VI від 22.12.2012 р.	Стосовно Державної програми економічного і соціального розвитку на 2013 рік відомості відсутні. Про затвердження Державної програми активізації розвитку економіки на 2013-2014 рр.: Постанова КМУ № 187 від 27.02.2013 р.

Джерело: складено автором за офіційними даними [1,5,9,11,12].

Як видно з таблиці 3, невиконання ВРУ вимог законодавства про порядок розробки та прийняття програм економічного і соціального розвитку призвело до того, що Україна фактично залишається без чинних програмних документів на короткостроковий період. Єдина Державна

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

програма економічного і соціального розвитку України на 2010 рік була, хоча і дуже запізно (в квітні), затверджена Верховною Радою України. Прискорення розвитку економіки України можливе при наявності Стратегічної програми економічного та соціального розвитку, а на її основі - розробки та прийняття щорічно, разом із Законом про Держбюджет України, Державної програми економічного і соціального розвитку. Контроль державних органів за системою «прогноз-звіт», котрі уповноважені здійснювати своєчасне корегування поставлених цілей на основі макроекономічних показників на середньостроковий та довгостроковий періоди, повинен бути систематичним (див. табл. 4).

Таблиця 4

Аналіз макроекономічних показників України за системою «прогноз-звіт»

Показник	2009 звіт	2010 про- гноз	2010 звіт	2011 про- гноз	2011 звіт	2012 про- гноз	2012 звіт
Номинальний ВВП, млрд. грн.	913,3	1083,1	1082,6	1253	1302,1	1637,6	1400*
ВВП реальний, темп зростання/падіння, %	85,2	103,7	104,1	104,5	105,2	107,2	100,2*
Індекс споживчих цін (відсотків), грудень до грудня попереднього року	112,3	113,1	109,4	109,2	104,6	107,9	107,5
Індекс цін виробників (відсотків), грудень до грудня попереднього року	114,3	114,4	118,7	112,9	114,2	110,3	110,0
Прибуток, млрд. грн.	99,0	174,2	212,0	218,3	277,2	300,4	135,9*
Фонд оплати праці працівників та грошового забезпечення військово-службовців, млрд. грн.	286,9	338,9	297,1	393,8	x	467,7	x
Середньомісячна зарплата працівників, бруто							
Номинальна, гривень	1906	2245	2239	2587	2633	3130	3377
Номинальна, скоригована на індекс споживчих цін, у відсотках до попереднього року	91,1	105,0	110,2	105,5	108,7	107,3	114,4
Кількість зайнятих економічною діяльністю у віці 15-70 років (у середньому за рік), млн. осіб	20,2	20,4	20,4	20,6	20,4	20,7	20,3
Рівень безробіття населення у віці 15-70 років (визначений за методологією МОП), відсотків до економічно активного населення відповідного віку	8,8	8,1	8,1	8,1	7,9	7,2	7,4
Темпи зростання/падіння продуктивності праці, відсотків	88,2	102,9	x	104,1	x	105,7	x
Баланс товарів та послуг (за методологією платіжного балансу), млн. доларів США	-2022	-1903	-2884	-4010	-6700	-5225	-9027
Експорт товарів і послуг, млн. доларів США	54253	62470	69225	73354	68400	82327	82337
Темп зростання/падіння, у відсотках до попереднього року	54,3	115,1	127,7	112,7	88,8	112,5	107,3*
Імпорт товарів і послуг, млн. доларів США	-56275	-64373	-73105	-73755	-82600	-83146	-91364
Темп зростання/падіння, у відсотках до попереднього року	56,2	114,4	130,1	116,6	99,0	112,7	102,2*

x – показники відсутні в офіційних джерелах;
дані 2012 року за січень-вересень згідно офіційних даних;
Джерело: таблицю складено за даними [5, 7].

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Темпи зростання реальної заробітної плати залежать від зростання продуктивності праці. Показник продуктивності праці в Україні прогнозується в макроекономічних показниках на наступний рік, але є відсутнім у звітах Уряду.

Висновки. У зв'язку з тим, що виконавці не дотримуються строків, встановлених законодавством, то Державні програми економічного і соціального розвитку затверджуються законом уже навіть в середині періоду, на котрий вони розроблялися. Нестабільність політичної ситуації України, а також нечітке розподілення функцій між законодавчими та виконавчими органами влади, призводить до того, що на державному рівні не розробляються, а якщо і розробляються, то не затверджуються ВРУ програмні документи економічного і соціального розвитку на короткостроковий період.

Література

1. Головний правовий портал України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ligazakon.ua>.
2. Економіка України: інвестиційно-інноваційні проблеми розвитку. Колективна монографія / за ред. В.Ф. Беседіна, А.С. Музиченка. – К.: НДЕІ, 2006. – 552 с.
3. Економіка України: макропроблеми розвитку: колективна монографія / за ред. В.Ф. Беседіна, А.С. Музиченка. – К.: НДЕІ, 2008. – 328 с.
4. Економіка України: соціальні аспекти інноваційної моделі розвитку. Колективна монографія / за ред. В.Ф. Беседіна, А.С. Музиченка. – К.: НДЕІ, 2007. – 548 с.
5. Звіт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/>
6. Кравченко О.М. Державні програми соціально-економічного розвитку як інструмент державного регулювання національної економіки / О.М. Кравченко // Науковий вісник ЧДІЕУ. Серія 1, Економіка: збірник наукових праць. – 2013. - № 1(17). - С. 42-47.
7. Основні прогнозні макропоказники економічного і соціального розвитку України від нового Уряду // Економіст. – 2010. - № 3 (281). - С. 10-11.
8. Офіційний веб-сайт Організації Об'єднаних націй [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.un.org/ru>.
9. Офіційний сайт законодавства України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
10. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України № 1602-III від 03.03.2000 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
11. Про Державну програму економічного і соціального розвитку України на 2010 рік: Закон України № 2278-VI від 20.05.2010 р. / Верховна Рада України // Офіційний вісник України. – 2010. - № 49. – С. 7-168.
12. Про затвердження Державної програми активізації розвитку економіки на 2013-2014 рр.: Постанова № 187 від 27.02.2013 р. [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
13. Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету: Постанова № 621 від 26 квітня 2003 р. [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
14. Про Стратегію економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції на 2004-2015 роки»: Указ від 28.04.2004 р. № 493/2004 [Електронний ресурс] / Президент України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
15. Стратегія економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції на 2004-2015 роки» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>.

References

1. *Holovnyi pravovyi portal Ukrainy* [Main legal web-portal of Ukraine]. Available at: <http://www.ligazakon.ua>. (accessed 28 March 2013).
2. Besedin V.F., Muzychenko A.S., eds. *Ekonomika Ukrainy: investytsiino-innovatsiini problemy rozvytku. Kolektyvna monohrafiia* [Economy of Ukraine: investment-innovation problems of development. Collective monograph]. Kyiv, NDEI Publ., 2006. 552 p.
3. Besedin V.F., Muzychenko A.S., eds. *Ekonomika Ukrainy: makroproblemy rozvytku: kolektyvna monohrafiia* [Economy of Ukraine: macroproblems of development]. Kyiv, NDEI Publ., 2008. 328 p.
4. Besedin V.F., Muzychenko A.S., eds. *Ekonomika Ukrainy: sotsialni aspekty innovatsiinoi modeli rozvytku. Kolektyvna monohrafiia* [Economy of Ukraine: social aspects of innovative model of development]. Kyiv, NDEI Publ., 2007. 548 p.
5. *Zvit Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy* [Report of the Ministry of economic development and trade of Ukraine]. Available at: <http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/> (accessed 28 March 2013).
6. Kravchenko O.M. Derzhavni prohramy sotsialno-ekonomichnoho rozvytku yak instrument derzhavnoho rehuliuвання natsionalnoi ekonomiky [State programs of social and economic development as a tool for government regulation of national economy]. *Naukovyi visnyk ChDIEU. Serii 1, Ekonomika: zbirnyk naukovykh prats - Scientific journal of Chernihiv State Institute of Economics and Management. Series 1, Economics: collected scientific articles*, 2013, № 1(17), pp. 42-47.
7. Osnovni prohnozni makropokaznyky ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy vid novoho Uriadu [Main prognostic macro indices of economic and social development in Ukraine from the new Government]. *Ekonomist – Economist*, 2010, no. 3(281), pp. 10-11.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

8. *Ofitsiyniy veb-sait Orhanizatsii Obiednanykh natsii* [Official web-site of the UNO]. Available at: <http://www.un.org/ru>. (accessed 28 March 2013).

9. *Ofitsiyniy sait zakonodavstva Ukrainy* [Official web-site of legislation of Ukraine]. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua>. (accessed 28 March 2013).

10. *Pro derzhavne prohnozuvannia ta rozroblennia prohram ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy: Zakon Ukrainy № 1602-III vid 03.03.2000 r.* [On State Forecasting and Working out Programs for Economic and Social Development of Ukraine: Law of Ukraine]. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua>. (accessed 28 March 2013).

11. *Pro Derzhavnu prohramu ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy na 2010 rik: Zakon Ukrainy № 2278-VI vid 20.05.2010 r.* [On State program of economic and social development of Ukraine for 2010: Law of Ukraine]. *Ofitsiyniy visnyk Ukrainy – Official bulletine of Ukraine*, 2010, no. 49, pp. 7-168.

12. *Pro zatverdzhennia Derzhavnoi prohramy aktyvizatsii rozvytku ekonomiky na 2013-2014 rr.: Postanova № 187 vid 27.02.2013 r.* [On approval of State Program of activization of economic development for 2013 – 2014]. Available at: <http://www.kmu.gov.ua>. (accessed 28 March 2013).

13. *Pro rozroblennia prohnoznykh i prohramnykh dokumentiv ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku ta skladannia proektu derzhavnoho biudzhetu: Postanova № 621 vid 26.04.2003 r.* [On working out forecast and program documents of economic and social development and compiling state budget statement]. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua>. (accessed 28 March 2013).

14. *Pro Stratehiu ekonomichnoho ta sotsialnoho rozvytku Ukrainy «Shliakhom yevropeiskoi intehratsii na 2004-2015 roky»* [On the Strategy of Economic and Social Development of Ukraine "In the way of European Integration for 2004-2015"]. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua>. (accessed 28 March 2013).

15. *Stratehiia ekonomichnoho ta sotsialnoho rozvytku Ukrainy «Shliakhom yevropeiskoi intehratsii na 2004-2015 roky»* [Strategy of Economic and Social Development of Ukraine "In the way of European Integration for 2004-2015"]. Available at: <http://zakon.nau.ua>. (accessed 28 March 2013).

Надійшла 28.03.2013